

Avrupa Birliği Veri Koruması Genel Regölasyonu'nun Temel Yenilikleri

Yrd. Doç. Dr. Nilgün BAŞALP*

ÖZET

Dijital Çağ'ın en kapsamlı hukuk uyumlaştırma projelerinden biri olarak nitelendirilebilecek, Avrupa Birliği tarafından hazırlanmakta olan ve Avrupa Birliği Veri Koruması Hukuku'nu yeniden düzenleyen "AB Veri Koruması Regölasyon Taslağı" Avrupa'da önemli tartışmalara neden olmaktadır. Ülkemizde ise son on bir yıldır Veri Koruması Hukuku alanında devam eden yasa yapım çalışmaları, Avrupa Birliği'nin 1995 tarihli ve 46 sayılı Veri Koruması Yönergesi'nin büyük ölçüde izlerini taşımaktadır. 2014 yılının sonunda "Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı", TBMM'ye ulaşmış olmasına rağmen bu çalışmada inceleme konusu olan reform niteliğindeki değişiklikleri bünyesinde barındırmamaktadır. Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı Taslağı'nı hazırlayan Adalet Bakanlığı Kanunlar Genel Müdürlüğü, tasarı olarak çalışmayı sahiplenen Başbakanlık ve ardından Bakanlar Kurulu bu konudaki iradeyi henüz Avrupa'da yasalaşmamış değişikliklerin Tasarı'da yer almaması yönünde gerekçelendirmektedir. Bu çalışmanın temel amacı ise reform olarak kabul edilen AB Genel Veri Koruması Hukuku Regölasyon Taslağı'nın getirdiği değişiklikleri tanıtmaktır.

Anahtar Kelimeler: Veri Koruması, AB Veri Koruması Reformu, Unutulma Hakkı, AB Veri Koruması Regölasyonu

ABSTRACT

One of the most comprehensive European harmonization projects of the Digital Age is the EU privacy regulation, which will reform

---

* İstanbul Bilgi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı Öğretim Üyesi, nilgun.basalp@bilgi.edu.tr.

and unify the applicable data protection legislation in Europe. While Europe is in the process of defining its DP standards with a new vision, Turkey is defining its own DP standards. Actually over the last eleven years, Turkey has taken some small steps towards a new legal basis for privacy issues. The core of these efforts is the Draft Data Protection Act, which actually is based on the directive 95/46 and finally by the end of 2014 made its way to the parliament. But because of the recent general elections in June 2015 the draft act became invalid. At this stage, where Turkey is officially a candidate country, and the accession negotiations between EU and Turkey are still in an ongoing process, it is more than important to introduce the European level of DP standards in Turkey. But the question "if this is actually the case for the recent Draft DPA" is easy to answer. The regulation has not been enacted on EU level so far, therefore the Ministry of Justice and Prime Ministry, which leded the preparation of the Draft DPA during the past legislative term did not consider the EU data protection reform. This article aims to point out the main innovations and changes of future DP in the EU.

Keywords: *Data Protection, EU Data Protection Reform, EU Data Protection Regulation, Right to be forgotten*

GİRİŞ

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin iletişim alanında yarattığı olanaklar iş modellerini ve iş süreçlerini büyük ölçüde değiştirmiştir. Son yıllarda elektronik ticaretin yaygınlaşması ile birlikte ekonominin tüm aktörleri bilgi ve iletişim teknolojilerini azami ölçüde kullanır hale gelmişlerdir. Bu yaygın kullanım neticesinde müşteri, hasta ya da işçi kimliği ile paylaşılan kişisel verilerin işlendiği mecralar sürekli olarak artan oranda çeşitlenmektedir. Ayrıca sadece sözleşmeden doğan edimlerin yerine getirilmesi amacıyla değil, aynı zamanda elde edilen kişisel verilerin depolanması ve analizi yoluyla da yaratılan olası kullanıcı profilleri reklamcılık sektöründe doğrudan pazarlama stratejilerinin hedefi olabilmektedir. Bu tespit günümüzde özellikle davranışsal reklamcılık uygulamalarının oluşturduğu pazar değeri ile de doğrulanmaktadır. Gelinen noktada kişisel veriler dijital çağın modern para birimine dönüşmüştür. Hiç kuşkusuz artık her biri önemli bir ekonomik değer oluşturmaktadır.

Gerçek kişilere hangi kişisel verilerin kim tarafından ve kimin için elde edildiği, ne kadar süre ile işleneceği, bu verilerinin kimlerle paylaşılacağı konularında kural olarak bilgi edinme ve müdahale etme olanağı tanınmalıdır. Bu olanağı uluslararası düzeyde iç hukuklarda yerleştirmeye çalışan iki temel belge bulunmaktadır. İlki ülkemizin de imzalamış olduğu "*Kişisel Verilerin Otomatik İşlenmesine İlişkin Bireylerin Korunması Hakkındaki 1981 tarihli Avrupa Konseyi Sözleşmesi*"¹ olup TBMM'ce 1981'den bu yana onaylanmayı beklemektedir. İkincisi ise, Avrupa Birliği toprakları üzerinde veri korumasına dair genel kuralları koyan 95/46 sayılı "*Kişisel Verilerin İşlenmesinde Gerçek Kişilerin Korunması Yönergesi*"² dir.

Avrupa Birliği anılan bu yönergenin gözden geçirilmesini 2010 yılında gündemine almıştır. O günden bu yana Avrupa Birliği Veri Koruması Hukuku'nu yenilemeyi hedefleyen ve 2012 yılının başında AB Komisyonu tarafından kabul edilen "Veri Koruması Genel Regülasyonu"³, Dijital Çağ'ın en kapsamlı hukuk uyumlaştırma projelerinden biri olarak nitelendirilmektedir⁴. Söz konusu taslak 2014 yılında Avrupa Birliği Parlamentosu tarafından kabul edilmekle⁵ birlikte, hâlihazırda yasama sürecinde bulunmaktadır. Anılan taslak üzerinde Avrupa Birli-

¹ Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data. Bundan sonra 108 sayılı Sözleşme olarak anılacaktır.

² Directive 95/46/EC of the European Parliament and of the Council of 24 October 1995 on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data. OJ L 281, 23.11.1995, s. 31–50. Bundan sonra Yönerge olarak anılacaktır.

³ Brussels, 25.1.2012 COM(2012) 11 final 2012/0011 (COD). Bundan sonra Regülasyon olarak kısaltılacaktır.

⁴ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-46_en.htm?locale=en, Erişim Tarihi: 13.06.2015. Viviane Reding, Tomorrow's Privacy, The Upcoming data protection reform for the European Union, International Data Privacy Law, 2011, Vol. 1, No. 1, s. 3 – 5, s. 5. Ayrıca bkz: Warwick Ashford, EC publishes proposed data protection reforms, 25 Jan. 2012, <http://www.computerweekly.com/news/2240114326/EC-proposes-a-comprehensive-reform-of-data-protection-rules>, Erişim Tarihi: 13.06.2015.

⁵ European Parliament legislative resolution of 12 March 2014 on the proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data (General Data Protection Regulation) (COM(2012)0011 – C7-0025/2012 – 2012/0011(COD)).

ği Konseyi de görüşlerini 15 Haziran 2015 itibariyle açıklamıştır⁶. Artık Avrupa Birliği Parlamentosu, Konseyi ve Komisyonu regülasyonun nihai içeriğini belirleyecek müzakereleri başlatacaktır. "Trilogue" olarak anılan bu müzakerelerin ilk toplantısı 24 Haziran 2015 tarihinde olacak⁷, söz konusu müzakerelerin ise yıl sonuna kadar devam edeceği ve 2015 yılının sonunda nihayete ereceği düşünülmektedir⁸. Bu tarihten sonra regülasyonun öngörülen 2 yıllık geçiş sürecinin ardından tüm üye ülkelerde kendiliğinden yürürlük gücünü haiz olacağı belirtilmektedir.

Avrupa Birliği ile üyelik müzakerelerinin devam ediyor olmasına rağmen, ülkemizin bu önemli uyumlaştırma projesinin dışında kaldığına dikkat çekilmelidir. AB ülkeleri ile karşılaştırıldığında veri korumasını genel olarak düzenleyen bir kanunumuz bulunmamaktadır. İç hukukumuz, AB veri koruması mevzuatı ile uyumlu değildir. Bu nedenle 2003 yılından bu yana AB tarafından yayınlanan birçok Türkiye Ulusal İlerleme Raporu'nda da değinildiği üzere, bu noktada uyumun sağlanması gerekmektedir. Son 11 yıldır ülkemizde zaman zaman gündemde olmakla birlikte, yasama sürecinde talihsizce yavaş seyreden "Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı" her ne kadar 2014 yılının sonunda TBMM'ye ulaşmış olsa da, Haziran 2015 genel seçimleri sonucunda oluşan yeni meclis ile birlikte artık kadük hale gelmiştir. Tasarı'nın yeniden yeni yasama sürecinin de bir parçası olup olmayacağı ise tartışmalıdır. Anılan bu taslağın bu çalışmada inceleme konusu olan reform niteliğindeki değişiklikleri bünyesinde barındırmadığı da ayrıca ifade edilmelidir.

⁶ European Commission - Press release, Commission proposal on new data protection rules to boost EU Digital Single Market supported by Justice Ministers, Luxembourg, 15 June 2015, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-5176_en.htm; Samuel Gibbs, EU states agree framework for pan-European data privacy rules <http://www.theguardian.com/technology/2015/jun/15/eu-privacy-laws-data-regulations>; Erişim Tarihi: 16.06.2015.

⁷ European Commission - Press release, Commission proposal on new data protection rules to boost EU Digital Single Market supported by Justice Ministers, Luxembourg, 15 June 2015, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-5176_en.htm Erişim tarihi: 16.06.2015.

⁸ Jan Philip Albrecht, EU-Datenschutzgrundverordnung: Stand der Dinge – 10 wichtige Punkte, 11.06.2015, http://www.janalbrecht.eu/fileadmin/material/Dokumente/Datenschutzreform_Stand_der_Dinge_10_Punkte_110615.pdf, Erişim Tarihi: 13.06.2015.

Geçtiğimiz yasama döneminde Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı Taslağı'nı hazırlayan Adalet Bakanlığı Kanunlar Genel Müdürlüğü, çalışmayı sahiplenen Başbakanlık ve ardından Bakanlar Kurulu henüz Avrupa'da yürürlüğe girmemiş değişikliklerin Tasarı'da yer almaması konusunda iradelerini açıklamışlardır. Bu çalışmanın temel amacı ise ülkemizde göz ardı edilen ve Avrupa Birliği'nde Dijital Çağ'ın en büyük uyumlaştırma projesi olarak nitelendirilen bu değişiklikleri kısaca tanıtmaktır. Bu amaçla, ilk olarak, yeni bir yönergenin yerine regülasyon adı altında bir düzenlemenin yapılıyor olmasının gerekçeleri üzerinde durulacak, ikinci olarak ise AB Veri Koruması Genel Regülasyonu'nun temel yenilikleri tanıtılacaktır.

I. AB Yönergesi Yerine Bir AB Regülasyonu'un Tercih Edilmesindeki Temel Gerekçeler

95/46 sayılı Yönerge'nin 1995'ten bu yana kişisel verilerin korunmasında Avrupa sınırlarının dışında da temel ilkeler⁹ konusunda genel bir anlayışın oluşmasına katkı sağladığı yadsınamaz. 95/46 sayılı yönergenin ortaya koyduğu temel ilkeler hem Avrupa Birliği'nde hem de 95/46 sayılı Yönerge'den esinlenilerek ülkelerinde bir Veri Koruması Kanunu yürürlüğe koymuş AB üyesi olmayan devletlerde de genel kabul görmektedir¹⁰. Nitekim söz konusu genel ilkeler bakımından Regülasyon ile birlikte bir değişikliğin olmayacağı Regülasyon Taslağı'nın genel gerekçesinde açıkça ifade edilmektedir¹¹. Aynı zamanda akıllı telefon-

⁹ Kişisel verilerin niteliğine ilişkin genel ilkeler: Hukuka ve Dürüstlük Kuralına Uygun İşleme; Belirli, Açık ve Meşru Amaçlar İçin Toplanma; Toplanma ve Sonrasında İşlenme Amaçlarına Uygun, İlgili Bulunma ve Aşırı Olmama; Doğru ve Eğer Gerekli İse Güncel Olarak Tutulma; Amacın Gerektirdiğinden Daha Uzun Süre Tutulmama. Ayrıntılı bilgi için bkz: Elif Küzeci, Kişisel Verilerin Korunması, Ankara 2010, s. 195 – 211.

¹⁰ BBC, Which countries are better at protecting privacy?, 26.06.2013, www.bbc.com/capital/story/20130625-your-privacy-data-is-showing, Erişim Tarihi: 13.06.2015.

¹¹ Regülasyon Genel Gerekçesi m. 7, bundan sonra RGG olarak kısaltılacaktır. Bu noktada dikkat çekilmesinde fayda bulunan bir diğer husus, hâlihazırda 95/46 sayılı Yönerge açısından genel nitelikteki kişisel verilerin işlenmesinde "rızanın" alınmış olması yeterliyken ve sadece hassas verilerin işlenmesinde "açık rızanın" alınmış olması aranyorken, bu "açık rıza" koşulunun Regülasyon ile birlikte her iki veri kategorisi bakımından genel geçer hale getirilmesidir. AB Komisyonu ve

lar, sosyal medya, bulut bilişimi gibi bilgi ve iletişim teknolojilerinde 1995 yılından bu yana meydana gelen değişikliklerin ve başlı başına küreselleşmenin bazı yenilikleri zorunlu kıldığı ileri sürülmektedir¹².

Yönerge 1995 yılında AB sınırları dâhilinde veri korumasında uyumu sağlama amacıyla yürürlüğe konulmuş olmasına rağmen, arada geçen zamanda bu hedefe tam anlamıyla varılamadığı görülmektedir. Zira üye ülkelerin Yönerge'ye istinaden hazırladıkları Veri Koruması Yasalarının ve buna bağlı geliştirdikleri ulusal uygulamaların birbiriy-le örtüşmediği uygulamada gözlemlenmektedir. Hatta aynı konularda önemli yorum farklılıklarının bulunduğu ve bu sebeple yeknesak bir hukuk düzeninin oluşmadığı sonucuna varılmaktadır¹³. Bu açıdan en çarpıcı örnek Google Street View¹⁴ örneğidir. Google, Street View uygulaması nedeniyle üye ülkelerde birden fazla soruşturmaya uğramıştır. Ancak bu soruşturmaların en ilginç yanı, AB üyesi ülkelerde AB Veri Koruması mevzuatı ile uyumlu olduğu ifade edilen ulusal yasalara dayanarak birbirinden farklı sonuçlara varılmış olmasıdır¹⁵.

AB Parlamentosu bu konuda görüş birliği içerindedir, ancak AB Konseyi daha az kesin bir ifadeyi önermektedir. Buna göre, "tereddüde yer vermeyecek (*unambiguous*) bir rıza beyanı" ifadesinin tercih edilmesi önerilmektedir. Bkz: Council of the European Union, Interinstitutional File: 2012/0011 (COD), Brussels, 19 December 2014 (OR. en), 15395/14, LIMITE, s. 78. Rıza konusunda yapılan bu son öneriye ise, hiç rızanın alınmamasına imkân sağlayabilecek bir değişiklik gözüyle bakılmaktadır. Ayrıca bkz: http://www.theregister.co.uk/2014/12/29/uk_trashes_consent_plans_in_eu_data_protection_reforms/, Erişim Tarihi: 15.06.2015.

¹² RGG m. 5 vd.

¹³ Gregor Thüsing/Johannes Kraut, The Reform of European Data Protection Law: Harmonisation at Law, in: Intereconomics, Leibniz Information Center for Economics, Forum on EU Data Protection Reform: Opportunities and Concerns, ZBW 2013, s. 271-276, s. 271/272.

¹⁴ İnternet ortamında Dünyanın bütün sokaklarını görme imkânını sağlayan Street View uygulaması ilk olarak 2007 yılında bir kamyonetin arkasına yüklenen kameralar, lazerler, GPS cihazı ve birkaç bilgisayardan oluşan bir deneme çalışmasıydı. Ancak günümüzde artık 360 derecelik panoramik görüntülerle tüm sokakların resimlerini kullanıcıya ulaştıran bir uygulamadır. Ayrıntılı bilgi için bkz: <http://www.google.com.tr/intl/tr/maps/about/behind-the-scenes/streetview/> Erişim Tarihi: 13.06.2015.

¹⁵ <http://www.theguardian.com/technology/2009/apr/23/google-street-view-data-protection-cleared>; <http://www.theinquirer.net/inquirer/news/2263164/google-fined-by-german-data-protection-authority-over-streetview>, Erişim Tarihi: 13.06.2015.

Hukuk güvenliği açısından düşündürücü olan bu gibi örnekler kişisel verilerin korunmasına ilişkin Avrupa Birliği içinde yeknesaklığın yaratılması ihtiyacını yoğun olarak hissettirmektedir. Zira koruma düzeyinin ülkeden ülkeye farklılık oluşturması, veri koruması düzeyi daha düşük AB üyesi ülkeler üzerinden veri transferlerinin gerçekleştirilmeye çalışılmasına neden olmakta, bu fiili durum ise ortak pazar bakımından önemli bir sorun oluşturmaktadır.

Veri korumasında ortak bir anlayışa ve uygulamaya ulaşmak üzere AB yasama süreçleri dâhilinde AB'nin önünde iki seçenek bulunmaktadır: İlki, 95/46 sayılı Yönerge gibi yeni bir yönergenin hazırlanmasıdır; diğeri ise, tüm üye ülkelerde kendiliğinden yürürlük gücünü haiz olacak bir AB regülasyonunun hazırlanmasıdır¹⁶. AB Komisyonu bu seçeneklerden sonuncusunu tercih etmeye yatkın olduğunu 2012 yılının Ocak ayında duyurmuştur¹⁷.

İlginçtir ki, AB Genel Veri Koruması Regülasyonu ile AB içinde yasama yetkisinin kullanılması bakımından da önemli bir yenilik söz konusu olacaktır. Zira şimdiye kadar AB Komisyonu sadece sektörel konularda AB regülasyonu yolunu seçmiştir. Örneğin, AB'de Schengen vizesi uygulamalarında yeknesaklığın sağlanması amacıyla yabancılar hukuku alanında yapılan düzenlemeler¹⁸ ile tarımda AB sübvansiyon-

¹⁶ Regülasyonlar genel olarak yürürlüğe girmekle birlikte tüm üye ülkelerde yürürlük gücüne sahip olurlar. Ayrıca iç hukuka aktarılmak üzere bir onay kanununa ya da iç hukukta aynı düzenlemeleri konu alan yeni bir kanuna ihtiyaç göstermezler. Oysa yönergeler için durum farklıdır. Yönergeler üye devletleri hedef alır ve onlara belirli bir süre içinde yönergede belirtilen hususlarda ve o çerçevede iç hukukta düzenleme yapma ödevini yüklerler. İç hukukta yapılacak düzenlemenin yöntemi ise üye devletin takdirine bağlıdır (Treaty on the Functioning of the European Union Art. 288). Sonuç olarak, regülasyonların temel olarak hukukun yeknesaklaştırılmasına, yönergelerin ise hukukun uyumlaştırılmasına hizmet ettiği kabul edilmektedir. Ayrıca bkz: Françoise Gilbert, Proposed EU Data Protection Regulation: The Good, The Bad, And The Unknown, Lournal of Internet Law, Volume 15, Number 10, 20-34, 21/22.

¹⁷ http://ec.europa.eu/justice/newsroom/data-protection/news/120125_en.htm; Erişim Tarihi: 13.06.2015.

¹⁸ REGULATION (EC) No 767/2008 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 9 July 2008 concerning the Visa Information System (VIS) and the exchange of data between Member States on short-stay visas (VIS Regulation). OJ L 218/60, 13.08.2008, p. 60 – 81.

larını konu alan düzenlemeler¹⁹ birer AB regülasyonuna konu olmuşlardır. Açıkçası hedeflenen AB Veri Koruması Genel Regülasyonu'nun konu aldığı etki sahasına bakıldığında bu genişlikte bir başka AB regülasyonu örneğinin de bulunmadığı belirtilmektedir²⁰.

AB Komisyonu veri koruması konusundaki bu yetkisini AB mevzuatından almaktadır²¹. Söz konusu yetki dahilinde, inceleme konumuzun dışında kalmakla birlikte, AB Komisyonu ayrıca suç ve suçlulukla mücadele kapsamında bireylerin kişisel verilerin işlenmesini konu alan bir başka yönergeyi de "Veri Koruması Genel Regülasyonu" ile birlikte yürürlüğe koymayı planlamaktadır²². Bu alan şimdiye kadar sadece çerçeve niteliğindeki bir düzenlemeye konu olmuşken²³, planlanan Yönerge ile üye ülkelerdeki veri korumasına ilişkin uygulamaların bu alanda da birbiriyle uyumlu kılınması hedeflenmektedir²⁴. Anılan iki büyük girişimi ile AB Komisyonu 21. Yüzyıl için genel bir çerçeve yaratmayı hedeflemektedir²⁵.

Son olarak, önemli bir tespit olması nedeniyle, Avrupa Birliği'nin reform konusunda temel hak ve özgürlüklerin korunmasından yana tutumu ve özellikle mevzuatında kişisel verilerin korunması hakkının

¹⁹ Council Regulation (EC) No 1290/2005 of 21 June 2005 on the financing of the common agricultural policy OJ L 209, 11.8.2005, p. 1–25.

²⁰ Hans Hermann Schild/Marie-Theres Tinnefeld, *Datenschutz in der Union – Gelingen oder missglückte Gesetzesentwürfe? Datenschutz und Datensicherheit (DuD) 2012, Volume 36, 312 – 317, 312.*

²¹ Bkz: Treaty on the Functioning of the European Union Art. 16/II. Peter Blume, *It is Time For Tomorrow: EU data Protection Reform And The Internet*, Journal of Internet Law, February 2015, 3-13, s. 3/4.

²² Proposal for a DIRECTIVE OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on the protection of individuals with regard to the processing of personal data by competent authorities for the purposes of prevention, investigation, detection or prosecution of criminal offences or the execution of criminal penalties, and the free movement of such data, Brussels, 25.1.2012 COM(2012) 10 final, 2012/0010 (COD).

²³ Council Framework Decision 2008/977/JHA of 27 November 2008 on the protection of personal data processed in the framework of police and judicial cooperation in criminal matters, OJ L 350, p. 60 – 71, 30.12.2008.

²⁴ Eleştirel yönde: Cannataci, Joseph A, "Defying the logic, forgetting the facts: the new European proposal for data protection in the police sector", in *European Journal of Law and Technology*, 2013, Vol. 4, No. 2.

²⁵ (COM 2012), 9 final.

yerleştirilmesi konusundaki kararlı tutumu aslında Snowden'ın açıklamaları²⁶ sonrasında oldukça katılaştırmıştır. Bu skandal AB Veri Koruması reform sürecinin de hızlanmasında etkili olmuştur²⁷.

II. Regülasyon'un Getirdiği Yenilikler

A. Yeknesak Bir Veri Koruması Uygulaması Hedefi

95/46 sayılı Yönerge ile Veri Koruması Hukuku Genel Regülasyon Taslağı arasındaki en temel fark sonuncusunun veri korumasında hukuk güvenliğini sağlama iddiası ile çıkarılıyor olmasıdır. Yukarıda belirtildiği gibi, son 20 yılda üye ülkelerdeki yorum farklılıkları nedeniyle yönerge gerçekte yeknesak bir yorum yaratmamıştır. Bu durum özellikle uluslararası ticaretin önünde önemli bir engel olmakla birlikte, bireylerin kişisel verilerinin korunması açısından da sorunludur. Avrupa Birliği içinde tüm bireylerin kişisel verilerinin aynı düzeyde korunmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Özellikle son yıllarda bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılmasının yaygınlaşması, bu çerçevede verilerin büyük ölçüde bulut bilişimi ile saklanıyor olması ve bireylerin sosyal paylaşım sitelerini yoğun olarak kullanıyor olması, kişisel verilerin işlenmesinde bireylerin korunması bakımından yeni önlemlerin alınmasını zorunlu kılmaktadır.

Yukarıda ifade edildiği üzere kişisel verilerin korunmasında yeknesak bir hukuk düzeninin yaratılması hedefi hukuk güvenliğinin sağlanması bakımından vazgeçilmezdir. Bu hedefe varmak üzere üç önemli değişiklik öngörülmektedir:

- İlki, yukarıda izah edildiği üzere, daha etkin bir uygulamayı sağlayacak bir regülasyondur: Hazırlanan regülasyon sadece

²⁶ Snowden ismi uluslararası bir telekulak skandalı ile özdeşleşmiştir. Skandala neden olan kişi Edward Snowden'dır. Kendisi farklı zamanlarda CIA ve NSA için çalışmıştır. Onun Washington Post ve The Guardian gazetelerine 2013 yılında ifşa ettiği NSA'ya ait bilgiler sayesinde ABD'nin kendi vatandaşlarını ve diğer devletlerin liderlerini veya vatandaşlarını nasıl dinlediği dünya kamuoyu tarafından öğrenilmiştir. The Guardian, <http://www.theguardian.com/world/2013/jun/09/edward-snowden-nsa-whistleblower-surveillance>, Erişim Tarihi: 13.06.2015.

²⁷ Dix, Alexander, The Commission's Data Protection Reform After Snowden's Summer, in: Intereconomics, Leibniz Information Center for Economics, Forum on EU Data Protection Reform: Opportunities and Concerns, ZBW 2013, 268 – 271.

95/46 sayılı Yönergeyi ikame etmeyecek, aynı zamanda AB üyesi ülkelerdeki ulusal veri koruması yasalarını da ikame edecektir. Bunun asli anlamı, Avrupa Birliği içinde bireylerin ve şirketlerin aynı kurallarla karşı karşıya kalacak olmasıdır. Dolayısıyla 28 üye ülkede birbirinden farklı yorumların yapılması zorlaşacaktır²⁸. Avrupa Birliği'nin bu konudaki iradesi birçok kez "tek kıta, tek kanun" (one continent, one law) olarak da ifade edilmiştir²⁹.

- İkincisi, şirketlerin sadece bir Veri Koruması Ulusal Denetim Otoritesi ile karşı karşıya kalmasıdır. Dolayısıyla faaliyetlerini sürdürdüğü diğer AB üyesi ülkelerdeki denetim otoriteleri ile ayrıca karşı karşıya kalması söz konusu olmayacaktır. Bu konudaki irade de "One-Stop Shop" ilkesi olarak ifade edilmektedir: Her şirket yalnızca bir ulusal veri koruması denetim otoritesini muhatap alacaktır. Bunun yanı sıra, bireyler de kişisel verilerinin korunması konusundaki taleplerini Avrupa Birliği içindeki denetim otoritelerinden birine yöneltebileceklerdir. Avrupa Birliği sınırları içinde bireyler açısından da tek bir muhatap söz konusu olacaktır³⁰.

Üçüncü olarak, ulusal veri koruması denetim otoritelerinin başkanlarının ve AB Veri Koruması Denetçisi'nden oluşturulacak "Avrupa Birliği Veri Koruması Kurulu"³¹ (European

²⁸ Ancak yine de AB Regülasyonu'nda saklı tutulan bazı konularda üye ülkeler Regülasyon'dan ayrılan düzenlemeleri belirli sınırlar dahilinde öngörebileceklerdir. Örneğin Regülasyon madde 21 de düzenlenen istisnai hallerde üye devletler bu yönde hareket edebileceklerdir. İlginçtir ki, halihazırda yürürlükte bulunan 95/46 sayılı yönergenin 13. maddesinde öngörülen istisnalar ile bu istisnai haller benzeşmektedir. Korkulan odur ki Veri Koruması Hukukunda kişisel verilerin niteliğine ilişkin temel ilkeler bakımından dahi üye devletler sınırlayıcı düzenleme yapma yetkisine sahip olacaklardır. Eleştiri için bkz: Gilbert, s.32-34.

²⁹ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-5176_en.htm; Erişim tarihi: 13.06.2015.

³⁰ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-5176_en.htm; Erişim tarihi: 13.06.2015.

³¹ Anılan Kurul halihazırda mevcut Art. 29. Çalışma Grubu'nun yerine geçecektir. Art. 29 Çalışma Grubu 95/46 sayılı yönerge ile oluşturulan bir danışma kuruldur. Yapısı ve işleyişi için bkz: http://ec.europa.eu/justice/data-protection/article-29/index_en.htm Erişim Tarihi: 13.06.2015. Kararları AB Komisyonu için tavsiye niteliğindedir ve bağlayıcı değildir. Ayrıntılı bilgi için bkz: Nilgün Başalp,

Data Protection Board) ile yeknesak bir hukuk uygulamasının yaratılmasıdır.

Anılan kurula AB Komisyonu'nun da üye olması planlanmakla birlikte, Komisyon'un Kurulun faaliyetlerine katılma ve temsil edilme yetkisi olacaktır. Regülasyon madde 65 ve 66 söz konusu Kurul'un bağımsızlığını düzenlemekte ve Kurul'un görev ve sorumluluklarına işaret etmektedir. Madde 68 ise karar alma sürecini ve usule ilişkin kural koyma yükümlülüğünü düzenlemektedir.

Göze çarpan temel değişikliklerden bir tanesi de, Kurul'un birden fazla AB üyesi ülkede veri ihlali oluşturabilecek hallerde yetkili kabul edilmesidir.

Geçmişte Facebook, Google gibi şirketlerin sınır aşan veri ihlallerinde üye ülkelerdeki ulusal denetim otoriteleri birbirinden farklı kararlar vermiştir. Benzer uyumsuzlukları gelecekte önleyebilmek için yeknesaklık mekanizması (consistency mechanism³²) olarak adlandırılan yeni bir süreç Veri Koruması Genel Regülasyonu'nunda öngörülmektedir (Regülasyon m. 57 vd.).

Yeknesaklık mekanizması aşağıdaki gibi işleyecektir: Öncelikle kişisel verilerin hukuka aykırı işlendiği düşünülen olayların AB çapında etkili olup olmadığına bakılacaktır. Eğer sadece bir üye devleti ilgilendiren bir ihlal söz konusu ise, bu halde Ulusal Veri Koruması Otoriteleri'nin bağımsızlığı gereği söz konusu Ulusal Veri Koruması Denetim Otoritesi tek başına yetkili olacaktır. Ancak eğer ihlal oluşturan olay birden fazla AB üyesi ülkede etkili ise, bu halde konuyla ilgili olarak Ulusal Veri Koruması Denetim Otoriteleri AB Veri Koruması Denetim Kurulu'nun açıklayacağı görüşü beklemekle yükümlü olacaklardır. Açıklanan görüşü eğer Ulusal Veri Koruması Denetim Otoritesi dikkate almayacak olursa, ya da burada aktarılan usule hiç uyulmayacak olursa, artık AB Komisyonu ihlal oluşturduğu iddia edilen konuyla ilgili olarak görüşünü açıklayacaktır. Ulusal Veri Koruması Denetim Otoritesi AB Komisyonu'nun bu görüşünü bir tedbire karar vermeden önce dikkate almakla yükümlü olacaktır. AB Komisyonu'nun bu müdahalesinin bağlayıcı olmadığı özellikle vurgulanmaktadır.

Kişisel Verilerin Korunması ve Saklanması, Ankara 2004, s. 81 vd. Şimdiye kadar yayınlamış olduğu çalışma belgeleri için bkz: http://ec.europa.eu/justice/data-protection/article-29/documentation/index_en.htm Erişim Tarihi: 13.06.2015.

³² http://ec.europa.eu/justice/newsroom/data-protection/news/130206_en.htm, Erişim Tarihi: 13.06.2015.

Ulusal Veri Koruması Denetim Otoritesi'nin somut tedbirinin, AB Regülasyonu'nun bir gereği olduğu konusunda AB Veri Koruması Denetim Kurulu'nun veya AB Komisyonu'nun ciddi şüpheleri bulunmaktaysa, AB Komisyonu, Ulusal Veri Koruması Denetim Otoritesi'nden söz konusu yaptırımın uygulanmasının 12 aya kadar ertelenmesini talep edebilecektir. Dikkat edilmelidir ki, bu müdahale ancak ve ancak aşağıdaki iki halde söz konusu olabilecektir:

- a) Ulusal Veri Koruması Denetim Otoriteleri ile AB Veri Koruması Denetim Kurulu arasındaki görüş ayrılıklarını uzlaştırmak amacıyla
- b) İç Pazar'ın gereği gibi işleyişi için bir tedbir alınması gerekiyorsa

AB Komisyonu anılan müdahalede bulunabilecektir.

B. Merkezi AB Dışında Olan Şirketlerin Tabi Olacağı Kurallar

AB içinde faaliyet gösteren tüm şirketler AB regülasyonunun ortaya koyduğu kriterleri sağlamakla yükümlü hale gelmesi hedeflenmektedir. Dolayısıyla şirket merkezinin AB içinde ya da dışında olması herhangi bir fark yaratmayacaktır³³. Asli olarak şirketin "AB içinde faaliyet gösterip göstermemesi" ölçütü temel ölçüt olarak benimsenmektedir.

"European rules on European soil" olarak ifade edilen bu ilkesel tutum nedeniyle merkezi AB'de bulunan şirketlerle merkezi AB dışında bulunan şirketlerin aynı kefeye konulması önemli sonuçları beraberinde getirmektedir. Zira artık AB veri koruması ile uyumlu iş süreçlerinin benimsenmesi kaçınılmaz olarak hem AB'li hem de AB'li olmayan şirketler açısından önemli olacaktır.

Bu konudaki yeknesaklığı garanti altına alabilmek için ise veri koruması otoriteleri bir şirketin yıllık küresel gelirinin yüzde ikisi oranında idari para cezası yaptırımını uygulama olanağına sahip kılınmaktadır³⁴. AB Parlamentosu hatta bu oranın yüzde beş olarak ya da 100 Milyon Euro olarak benimsenmesini tavsiye etmektedir³⁵. AB Konseyi ise, 15 Haziran 2015'de açıkladığı üzere, 1 Milyon Euro'ya varabilecek

³³ Dix, s. 268 – 271.

³⁴ AB Komisyonu, Regülasyon Taslağı, m. 79 f. 6.

³⁵ AB Parlamentosu, Regülasyon Taslağı, m. 79 f. 2 b. 2a alt bent c.

ya da şirketin yıllık küresel gelirinin yüzde ikisine ulaşabilecek bir oranı içeren bir düzenleme benimsemiştir³⁶. AB içinde bu konuda bir nihai uzlaşmaya trilogue müzakerelerinin tamamlanması ile varılabilecektir³⁷.

C. Bürokrasinin Azaltılması

1. Ön Bildirim Yükümlülüğünün Kaldırılması

Bürokrasinin azaltılması hedefine ulaşmak için 95/46 sayılı Yönerge'de yer alan ön bildirim yükümlülüğünün ve özellikle standart veri koruması şartlarına ya da bağlayıcı şirket içi kurallara (binding corporate rules) tabi bulunan uluslararası transferlerde izin alınması yükümlülüğünün bertaraf edilmesi önemli bir değişiklik oluşturmaktadır. Söz konusu değişikliklerin yaratacağı ekonomik etkinin yadsınamaz boyutlarda olacağı ifade edilmektedir. Zira her yıl 2.3 milyar Euro'nun bu sayede tasarruf edilebileceği açıkça ifade edilmektedir³⁸.

2. Standart Veri Koruması Sözleşme Hükümleri'nin Yaygınlaştırılması

95/46 sayılı Yönerge m. 26/f. 4 çerçevesinde AB Komisyonu'na verilen Standart Veri Koruması Sözleşme Hükümleri³⁹ öngörme yetkisi⁴⁰ korunmakla birlikte, Regülasyon m. 42 ile ayrıca ulusal veri koruması otoritelerine de bu yetki bahşedilmektedir. Ancak bu yetki dahi-

³⁶ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-5176_en.htm; Erişim Tarihi: 23.06.2015.

³⁷ Blume, s. 11.

³⁸ EU DP Reform Factsheet: "How will the EU's data protection reform benefit European businesses?" http://ec.europa.eu/justice/data-protection/document/review2012/factsheets/7_en.pdf, Erişim tarihi: 15.06.2015

³⁹ Her ne kadar standart veri koruması sözleşme hükümlerinin şirketlerce benimsenmesi serbestiye tabi olsa da, benimsenmeleri halinde şirketlere AB veri koruması kriterlerini yerine getirme olanağı vermekte ve bu sayede, koruma düzeyi yeterli olmayan ülkelere kişisel veri transferini olanaklı kılmaktadır. Ayrıca bkz: Başalp, s. 75.

⁴⁰ AB Komisyonu 2001 yılında kabul ettiği dış kaynak hizmet alımı amacıyla AB üyesi olmayan ülkelere kişisel veri transferleri için standart sözleşme kurallarını 2010 yılında revize etmiştir. Bkz: 2010/87, Beschluss der Kommission vom 5. Februar 2010 über Standardvertragsklauseln für die Übermittlung personenbezogener Daten an Auftragsverarbeiter in Drittländern nach der Richtlinie 95/46/EG des Europäischen Parlaments und des Rates (Bekannt gegeben unter Akten-

linde kabul edilen Standart Veri Koruması Sözleşme Hükümlerinin AB sınırları içinde tümüyle etkili olabilmesi için söz konusu Standart Veri Koruması Sözleşme Hükümleri'nin genel geçerliliği AB Komisyonu tarafından ayrıca deklare edilmelidir⁴¹.

Yeterli veri koruması düzeyine⁴² sahip olmayan ve AB üyesi olmayan ülkelere Standart Veri Koruması Sözleşme Hükümleri temelinde yapılan veri transferlerinin başkaca bir izne ihtiyaç göstermeyeceği açıkça Regülasyon madde 42 de düzenlenmektedir. AB üyesi ülkeler, söz konusu Standart Veri Koruması Sözleşme Hükümleri'ni benimseyen şirket ve organizasyonların "yeterli koruma düzeyine" sahip olduğunu tanımak zorundadırlar.

Standart Veri Koruması Sözleşme Hükümleri dışında başkaca sözleşmeler ile veri aktarımının yapılmak istenmesi halinde kaçınılmaz olarak ulusal veri koruması otoritelerinden izin alınması gerekir.

---

zeichen K(2010) 593) (Text von Bedeutung für den EWR), OJ L 39, 12.2.2010, p. 5–18.

⁴¹ Gilbert, s.25.

⁴² 95/46 sayılı Yönergede kişisel verilerin AB üyesi olmayan ülkelere aktarılması özel olarak ele alınmaktadır. AB dışındaki ülkeleri üçüncü ülke olarak nitelendiren Yönergeye göre, bu ülkelere kişisel verilerin aktarılmasında yeterlilik koşulu aranmalıdır. Yönerge'nin Almanca metninde anılan yeterlilik koşulu "angemessen", Fransızca metinde "adéquate" ve İngilizce metinde "adequate" olarak ifade edilmiştir. Anılan koruma düzeyine sahip olmayan ülkelere ise kişisel veri transferi, Yönerge m. 25 uyarınca yasaktır. Ancak bu katı transfer yasağı m. 26'de genel ve spesifik istisnalarla yumuşatılmıştır. Bkz. Başalp, s.68-69; Küzeci, s.174-177. Bir ülkenin veri koruması mevzuatının uygun nitelikte olması şartı, o ülkenin mevzuatına ve iç hukukunun işleyişine göre değerlendirilmektedir. Değerlendirmede üçüncü ülkede temel hak ve hürriyetlerin korunması ile kişinin özel alanının korunmasındaki düzey Yönerge m. 25/f.2 uyarınca dikkate alınmalıdır. Bu şartlar arasında, transfer edilen verilerin niteliği (özellikle hassas olup olmamaları) ve ilgililerin kimliğinin belirlenebilirliği önem taşımaktadır. Ayrıca transferde amaç bağıllık, verilerin hangi boyutta farklı işlem çeşitlerine konu olduğu, ilgililerin bilgi edinme hakkının olup olmadığı ve uygulaması değerlendirilmektedir. Bunun dışında, kişisel verilerin hukuka uygun işlenmesinde denetleyici organların varlığı ve etkinliği, verilerin hukuka aykırı işlenmesinde sorumluluk ve uygulanan yaptırımlar dikkate alınmaktadır. Yönerge'den farklı olarak Regülasyon m. 41 de sadece AB üyesi olmayan ülkelerin değil, aynı zamanda bu ülkelerde bulunan belirli bir bölge veya bir sektör için de yeterlilik kararının verilebileceği düzenlenmektedir.

3. Bağlayıcı Şirket İçi Kuralların Yaygınlaştırılması

Yeterli veri koruma düzeyine sahip olmayan ve AB üyesi olmayan ülkelere yapılan veri transferlerini hukuka uygun kılacak bir diğer alternatif, kişisel verilerin bağlayıcı şirket içi kurallar (Binding Corporate Rules) temelinde aktarılmasıdır.

Bağlayıcı şirket içi kurallar⁴³ sayesinde bir grup şirketin kendi içinde belirlemiş olduğu veri koruması ilkelerinin ulusal veri koruma otoritesi tarafından onaylandığında grup şirketi kendi alt şirketleri arasında uluslararası kişisel veri aktarımını yapabilmektedir.

Her ne kadar hukuka uygun bir temel olarak kabul edilmiş olsa da Avrupa Birliği tarafından bağlayıcı şirket içi kurallar yalnızca 17 AB üyesi ülkede bu etkiyi haiz olmaktadır. Diğer AB üyesi ülkelerde ise anılan kurallara bu etki tanınmamaktadır. Bu sebeple Regülasyon m. 43 ayrıntılı bir şekilde hukuka uygunluğu sağlayacak olan içeriği düzenlemektedir. Hiç kuşkusuz bu haliyle bürokrasinin azaltılması bakımından önemli bir adım oluşturmaktadır bu yenilik⁴⁴.

4. Küçük ve Orta Boy İşletmeleri İlgilendiren Yenilikler

Küçük ve Orta Boy İşletmeler bakımından da önemli yenilikler yapılmaktadır. Eğer veri işleme ana işgal konusu değilse, anılan işletmelerin bir veri koruması görevlisi atama yükümlülüğünün olmaması esası benimsenmektedir. Hâlihazırda AB Konseyi ile AB Parlamentosu arasında bu konuda görüş ayrılığı bulunmaktadır. Yukarıda anılan trilogue dâhilinde bu pürüzün aşılacağı ifade edilmektedir.

Küçük ve orta boy işletmeler bakımından bir diğer önemli husus, Regülasyon'da veri işleyenler ile veri sorumlularının yükümlülüklerinin işletmenin büyüklüğü ve işlenen verinin niteliği ile ölçülerek belirlenmesidir. Örneğin küçük ve orta boy işletmelerin ilk, küçük ya

⁴³ Konuyla ilgili olarak bkz: http://ec.europa.eu/justice/data-protection/document/international-transfers/binding-corporate-rules/index_en.htm Erişim Tarihi: 13.06.2015; Article 29 Working Party, Working Document: Transfers of Personal Data to Third Countries: Applying Art. 26 (2) of the EU Data Protection Directive to Binding Corporate Rules For International Data Transfers, WP 74, 3/06/2003; 00658/13/EN WP 204 rev.01, Explanatory Document on the Processor Binding Corporate Rules, Adopted on 19 April 2013 as last revised and adopted on 22/05/2015.

⁴⁴ Gilbert, s. 25.

da kasıtlı olmayan ihlallerde yaptırıma maruz kalmayacağı açıkça düzenlenmektedir.

D. Veri Koruması'nın Yeni İlkeleri: Tasarımla Veri Koruma ve Varsayılan Ayarlarla Veri Koruma

Regülasyon'da "Tasarımla Veri Koruma"⁴⁵ (Privacy by design⁴⁶) ve "Varsayılan Ayarlarla Veri Koruma" (Privacy by Default) gibi temel ilkelerin veri korumasının vazgeçilmez ilkeleri olarak kabul edilmesi önemli bir diğer değişiklik olarak nitelendirilmektedir. Buna göre veri işleyenler ve BT üreticileri için ürün ve hizmetlerini veri koruması yönünden en kullanıcı dostu düzeyde oluşturma yükümlülüğü getirilmektedir⁴⁷.

Regülasyon'da yer verilen bu yeni ilkelerle ne anlatılmak istendiği Art. 29 Çalışma Grubu'na göre açık olmakla⁴⁸ birlikte, bilişim sektöründe bu ilkelerin nasıl hayata geçirileceği konusunda ciddi şüpheler dile getirilmektedir⁴⁹. Özellikle web-tabanlı şirketler bakımından söz konusu ilkelerin nasıl hayata geçirileceği sorgulanmaktadır⁵⁰. Sistem gereklilikleri olarak henüz ilk adımda yazılımın hazırlanmasında veri koruması ilkelerine saygılı olunması, ürünlerin ve hizmetlerin konfigüre edilmesinde bu yeterliliğin sağlanması gereğinin hukuken basit bir şekilde formüle edilmesi mümkün olsa da, teknik olarak bunun hayata geçirilebilirliği konusunda önemli eleştiriler bulunmaktadır⁵¹.

⁴⁵ <https://www.privacybydesign.ca/content/uploads/2013/01/7foundationalprinciples-turkish.pdf> Erişim Tarihi: 13.06.2015.

⁴⁶ Ann Cavoukian, "Privacy by design: The definitive workshop. A foreword", *Identity in the Information Society*, 3 (2): 247 – 251.

⁴⁷ Bert-Jaap Koops/ Ronald Leenes, Privacy Regulation cannot Be Hardcoded. A critical Comment on the "privacy by design" provision in data-protection law, *International Review of Law, Computers & Technology*, 2014, Vol. 28, No:2, 159-171, 159.

⁴⁸ Article 29 Working Party, 01574/12/EN WP199, Opinion 08/2012 providing further input on the data protection reform discussions, 5/12/2012, s. 28.

⁴⁹ Gerrit Hornung, "A general data protection regulation for Europe? Light and Shade in the Commission's Draft of 25th January 2012.", *Script-ed* 9, No:1, 64-81, 75.

⁵⁰ Koops/Leenes, s. 162 vd.

⁵¹ Bkz: Koops/Leenes, s. 162-166.

E. Unutulma Hakkı

95/46 sayılı Yönerge'de "kişisel verilerin silinmesi, bloke edilmesi veya yok edilmesi" talebi olarak veri süjesine sağlanan müdahale imkânı, Veri Koruması Genel Regülasyon Tasarısı'nda "Unutulma Hakkı" adı altında yeni bir isme bürünmekte ve aslında bu mevcut müdahale zemini unutulma hakkı ile tamamlanmaktadır⁵². Bu haliyle de unutulma hakkı Veri Koruması Genel Regülasyon Tasarısı'nın en tartışmalı konusu haline gelmektedir⁵³.

Unutulma hakkı, veri süjesinin (kişisel verileri işlenen kişinin kendisi) kişisel verilerinin artık işlenmesini istememesi ve anılan verilerin tutulması için artık gerekli hukuka uygunluk koşullarının bulunmaması ihtimalini hedef almakta ve bu ihtimal gerçekleştiğinde söz konusu kişisel verilerin tümüyle silinmesi gerekeceğini Regülasyon düzenlemektedir. Veri sorumlusunun kendisine ulaşan bu silinme talebini ayrıca kişisel verileri paylaşmış olduğu üçüncü kişilere de iletme yükümlülüğü altında olacağı bir diğer önemli düzenlemedir. AB Komisyonu tarafından bu kapsamda öngörülen unutulma hakkının Avrupa'daki tarihsel kökenine bakıldığında İsviçre Federal Mahkemesi'nin bu hakkın gelişiminde önemli katkılar sağladığı belirtilmelidir⁵⁴. Bu sebeple bu başlık altında ilk olarak, unutulma hakkının bu tarihsel kökeni aydınlatılacak ve yukarıda aktarılan ardından AB Komisyon önerisine ve AB Parlamentosu ile AB Konseyi'nin unutulma hakkı konusundaki yaklaşımına ışık tutulacaktır.

⁵² Aynı yönde: Lukas Kalabis/Annika Selzer, Das Recht auf Vergessenwerden nach der geplanten EU-Verordnung, DuD 2012, 670-675, 671; Silke Jandt/Olga Kieselmann/Arno Wacker, Recht auf Vergessen im Internet, DuD 2013, 235-241, 237.

⁵³ Teknik olarak unutulma hakkının tam anlamıyla icra edilebilir olmadığı yönünde: Kalabis/Selzer, s. 671; Jandt/Kieselmann/Wacker, s. 238. Ayrıca bkz: Sebastian Gerling/Rainer W. Gerling, Wie realistische ist ein Recht auf Vergessenwerden?, DuD 2013, 445-446.

⁵⁴ Aynı yönde: Bruno Glaus, Das Recht auf Vergessen und das Recht auf korrekte Erinnerung, Medialex 2004, s. 81-90; Franz Werro, "The Right to Inform v. The Right to be Forgotten: A Transatlantic Clash", George Town University, The Center of Transnational Legal Studies, Colloquim Research Paper No. 2, May 2009, s. 286; Serdar Gülenek, Dijital Hafızadan Silinmeyi İstemek: Temel Bir İnsan Hakkı Olarak "Unutulma Hakkı", TBB 2012, s. 219-240, s. 226.

1. İsviçre Federal Mahkemesi İçtihatları Işığında Unutulma Hakkı

İMK m. 28 hükmünün uygulama alanı dahilinde unutulma hakkının aslında İsviçre Federal Mahkemesi tarafından geliştirildiği iddia edilebilir. Zira kişilik hakkının dışarıdan gelen saldırılara karşı korunmasında genel norm düzeyinde olan bu hükme dayanarak İsviçre Federal Mahkemesi birçok içtihadı ile unutulma hakkının gelişmesinde önemli bir görev ifa etmiştir. Anılan hüküm TMK m. 24'ü karşılamaktadır⁵⁵.

Aşağıda özetle yer verilen İsviçre Federal Mahkemesi kararlarında, yargılama konusu olaylarla ilgili haberlerde kişinin adının anılması kişinin tekrar topluma kazandırılması amacına hanel getireceğine ve/veya kişinin ve/veya yakınlarının şeref ve haysiyetinin ihlal edilmesine yol açacağına işaret edilmektedir. Ceza yargılamalarında yargılanan kişilerin adlarının haberlerde yer alması konusunda genel bir yasağı kabul eden İsviçre Federal Mahkemesi sadece özel durumlarda belirli hukuka uygunluk nedenlerinin varlığı halinde bu yasağın kalkabileceğine işaret etmektedir. Ancak bu gibi hallerde dahi bir kez ismin anılmasının hukuka uygun olmasının, bundan sonraki haberlerde kişinin ismen anılmaya devam edilmesini gerektirmeyeceği, hayatın olağan akışına bağlı olarak geçen zaman nedeniyle bir "Unutulma Hakkının" da gözetilmesi gerektiğine kararlarında birçok kez işaret etmiştir:

➤ BGE 109 II 353

1970'li yılların sonunda bir radyo istasyonu, 1939 yılında İsviçre'nin Zug kentinde idam edilmiş bir idam mahkumu olan Paul İrniger'in yaşam öyküsünü konu edinen bir radyo piyesini yayınlacağını duyurmuştur. "Tanrıya Layık Olmayan Tanrı Hizmetkarı Ve Dehşet Saçan Serseri Paul İrniger'in Yaşamı Ve Ölümü (*Das Leben und Sterben des unwürdigen Dieners Gottes und mörderischen Vagabunden Paul İrniger*)" olarak duyurulan bu radyo piyesinin yayınlanmasından

⁵⁵ Kişilik hakkının Türk hukukunda korunması ile ilgili olarak bkz: Mustafa Dural, / Tufan Ögüz, Türk Özel Hukuku, Cilt II, Kişiler Hukuku, İstanbul 2012, s. 136 vd; M. Kemal Oğuzman, Özer Seliçi/ Saibe Oktay-Özdemir, Kişiler Hukuku, Gerçek ve Tüzel Kişiler, İstanbul 2013, s. 182 vd; Serap Helvacı, Gerçek Kişiler, İstanbul 2013, s. 109 vd.

önce Paul Irniger'in oğlu mahkemeye başvurarak yayını önlemiştir. Bu başvuruda oğul Irniger kişilik hakkının söz konusu radyo piyesi ile ihlal edileceğini ve özellikle şeref ve haysiyetinin zarar göreceğini iddia etmiştir. İsviçre Federal Mahkemesi ise kararında bir suçlunun tekrar topluma kazandırılması hedefinin kişinin toplumda unutulmasını gerektirdiğini ve bu unutulmanın hayatın olağan akışına uygun olacağını, ancak gerçekte tam bir unutulmanın aslında mümkün de olmadığını vurgulamıştır. Zira konuya özellikle ilgi duyanların söz konusu olayı hep hatırlayacağına dikkat çekmiştir. Ancak bu durumda dahi İsviçre Federal Mahkemesi henüz hafızalardan tam anlamıyla silinmemiş bir geçmişin, bir yayıncı tarafından tekrar işlenerek kişinin adının tekrar toplumun farkındalığına çağrılmasının hukuka uygun olmayacağına işaret etmiştir. İsviçre Federal Mahkemesi kararında özellikle yargılamanın tamamlanmasından ve güncel haber yayını için gerekli zaman dilimi geçtikten sonra, bir kimsenin bir ceza yargılaması ile bağlantılı olarak anılmasının yargılamanın aleniyeti ilkesi ile dahi açıklanamayacağını vurgulamıştır. Bu sebeple, somut kararda İsviçre Federal Mahkemesi ölenin oğlunun kişilik hakkının korunması için yayının önlenmesine karar vermiştir. Ayrıca baba-oğul arasındaki içsel bağlılığın ve ölenin oğlunun kendi itibarının korunması için bunun gerekli olacağına işaret etmiştir.

➤ BGE 111 II 209

İsviçre Federal Mahkemesi 1985 yılındaki bu kararında tarihe mal olmuş kişilerin siyasi tavır ve tutumları ile ilgili haberlerin doğru olması kaydıyla hukuka aykırı olmayacağına karar vermiştir. Bu açıdan bir "unutulma hakkının aslında olamayacağını" belirtmiştir. Haber yayma özgürlüğünün kamusal olaylarla ilgili haber yapma hakkını içerdiğini, kamusal olaylar dahilinde "*devlet hayatında öne çıkan kişilerin, eğer devletteki konumları önemli ise, kişisel ilişkilerinin dahi*" bu kapsamda değerlendirileceğine karar vermiştir⁵⁶.

➤ BGE 122 III 449

Bu kararda İsviçre Federal Mahkemesi geçmişte verilen mahkumiyet kararlarının 10 yılı aşkın bir süreden sonra haberlerde anılmasını

⁵⁶ BGE 111 II 209 ff., 214.

hukuken değerlendirmiştir. Kişinin tekrar topluma kazandırılması amacının hayatın olağan akışına uygun olarak bazı meselelerin unutulmasını gerektirdiğini, 10 yılı aşkın bir süreden sonra toplumun haber alma hürriyetinin bulunduğu gerekçesinin dinlenemeyeceğini vurgulamıştır.

Karara konu olan yazı haftalık bir ekonomi dergisinde "*Der Firmenplanierer geht um*" şeklindeki küçültücü bir başlık ile yayınlanmıştır. Bu yazı ekonomi suçlarından daha önce hüküm giymiş, ancak bu suçlara ilişkin cezalarını çekmiş ve hatta söz konusu cezaları adli sicilden dahi kaldırılmış olan, aynı zamanda "*ünlü dahi olmayan*" ve "*kamusal bir görev ifa etmemiş olan*" bir kişinin kişisel geçmişi ile birlikte güncel ticari faaliyetlerini konu almaktadır. Federal Mahkeme kişinin geçmişinin bu yazıda anılmasını kişilik hakkı ihlali olarak değerlendirmiştir. Derginin kişinin güncel ticari faaliyetlerinin aktarılması yoluyla bu kişinin hizmetlerinden yararlanılmaması tavsiyesinde dahi bulunulabileceği, ancak kişinin söz konusu geçmişinin, aradan 10 yılı aşkın bir sürenin geçmiş olması nedeniyle, artık haber yapılamayacağına karar verilmiştir⁵⁷.

➤ BGE 127 I 145ff

70'li yıllarda ünlenmiş bir çete üyesinin suç geçmişi 90'lı yılların sonunda bir dergide haber konusu yapılmış, haberin yayınlanmasıyla birlikte kişi işini kaybetmiş, depresyona girmiş ve 1999 yılından itibaren işsizlik yardımı almaya başlamıştır. Federal Mahkeme bu haberin kişilik hakkı ihlali oluşturup oluşturmadığını değerlendirdiği kararında, kişinin suç geçmişinin tekrar toplumun bilgisine sunulduğu gerekçesiyle kişilik hakkının ihlal edilmiş olduğuna karar vermiştir.

➤ BGE 129 III 529

Yargılama konusu olan adli olayların haber yapılması toplumun haber alma hürriyetinin bir gereği olarak görülmele birlikte, yargılanan kişilerin ismen anılması özel bir değerlendirmeyi zorunlu kılmaktadır. İsviçre Federal Mahkemesi, ceza yargılamalarına ilişkin olarak yapılan haberlerde, ister ilk derece mahkeme kararları ister ikinci derece mahkeme kararları söz konusu olsun, kişilik hakkının ihlal edilmesi riskinin, özellikle kişinin özel alanına ve hatta gizli alanına müdahalede bulunulması riskinin bulunduğu düşüncesindedir. Federal Mahkeme'ye

⁵⁷ BGE 122 III 449, 457.

göre bu haberlerde kişinin isminin zikredilmesinin haber içeriği bakımından bir önemi bulunmamaktadır. Hatta çoğu kez bundan imtina edildiği ve kişinin anonimleştirilerek anıldığı ifade edilmektedir. Ancak bununla birlikte ismin açıkça yazılması sadece kamuya mal olmuş kişiler bakımından menfaatler dengesinin bunu haklı kılması halinde mümkün olacağına işaret etmektedir⁵⁸.

Bu kararında da İsviçre Federal Mahkemesi henüz kesinleşmemiş bir mahkeme kararına atfen yapılan bir yayını değerlendirmiştir. Bu haberde kişinin adının zikredilmiş olmasını yukarıdaki ölçütler dahilinde değerlendiren Federal Mahkeme somut haberde adın zikredilmesinin hukuka aykırı olmayacağı sonucuna varmıştır. Bununla birlikte Federal Mahkeme ayrıca bu haberde aktarılan ceza yargılamasının şüphe nedeniyle yürütüldüğü bilgisinin mutlaka aynı haberde yer alması gerektiğine işaret etmiştir.

2. AB Veri Koruması Reformu'nda Unutulma Hakkı

2010 yılında bir basın açıklamasıyla Avrupa Birliği, AB genelinde ve tüm sektörleri kapsayacak şekilde kişisel verilerin korunmasında "genel bir yasal çerçeve" (*general legal framework*) oluşturacağını duyururken özellikle unutulma hakkını ismen anarak bu hakkı tanımlamıştır⁵⁹. Bu tanıma göre unutulma hakkı, bireyin "*toplandıkları amaçlar doğrultusunda artık ihtiyaç duyulmayan kişisel verilerinin tamamen silinmesini isteme hakkıdır.*" Bu tarihten sonra AB unutulma hakkı bakımından birçok kez aynı yönde açıklamalar yapmıştır⁶⁰.

AB Komisyonu'nun Ocak 2012'de açıkladığı Veri Koruması Genel Regülasyon Taslağı'nın 17. maddesinde özetle, veri süjesinin kişisel verilerinin işlenmesini artık istememesi ve anılan verilerin tutulması için gerekli hukuka uygunluk koşullarının artık bulunmaması halinde kişisel verilerinin silinmesi gerekeceği düzenlenmiştir. Bunun yanı sıra, kişisel verileri sorumluluğu dahilinde kamuya açıklamış olan veri

⁵⁸ BGE 129 III 529, 533. Ayrıca bkz: BGE 126 III 209, 126 III 305, 127 III 481.

⁵⁹ Bkz: EU Press Release: Data Protection Reform – Frequently Asked Questions, 4.11.2010.

⁶⁰ 2012'ye kadar AB açıklamalarını derleyen bir özet için bkz: Steven C. Bennett, The "Right to Be Forgotten": Reconciling EU and US Perspectives, 30 Berkeley J. Int'l Law. 161 (2012), s. 162 dn.8.

sorumlusuna (*data controller*⁶¹) ek bazı külfetler yüklenmektedir. Buna göre veri sorumlusuna talep konusu kişisel verilere bağlantı (*link*) veren ya da bu verileri kopyalayan üçüncü kişilere de veri süjesinden gelen bu silinme talebini iletme yükümlülüğü getirilmiştir.

Regülasyon'da düzenlenen istisnai durumlarda unutulma hakkının icra edilmesinden imtina edilebileceği düzenlenmektedir. İfade özgürlüğünün korunması ya da kamusal sağlığı ilgilendiren konularda kamu yararının olması koşuluyla unutulma hakkının icra edilmesinden veri sorumlusu imtina edebilir. Ayrıca tarihsel, istatistiksel ve bilimsel amaçların gerekli kıldığı durumlarda da bu yükümlülüğün icra edilmesinden imtina edebilecektir. Avrupa Birliği'nin veya üye devletlerinin mevzuatının gerekli kıldığı durumlarda ise, madde 17/III d bendinde öngörülen sınırlamalar saklı kalmak kaydıyla, veri sorumlusu söz konusu kişisel verileri saklama/tutma imkanına sahip kılınmaktadır.

AB Komisyonu tarafından öngörülen bu hak AB Parlamentosu'nda görüşülürken önemli sınırlamalara maruz kalmıştır⁶². AB Parlamentosu ismen dahi "unutulma hakkını" uygun görmemiştir. Ve hakkı varolan sınırlar dahilinde tanımlamayı yeğlemiştir: "Kişisel verilerin silinmesi hakkı (*right to erasure*)".

Öne çıkan bir diğer değişiklik önerisi, kişisel verileri yayınlamış olan veri sorumlusunun silinme talebinin icra edilmesinde öne çıkmaktadır. Komisyon önerisinde unutulma hakkına konu verileri kopyalayan ya da bu verilere bağlantı veren üçüncü kişilere silinme talebinin veri sorumlusu tarafından iletilmesi düzenlenmiştir. Oysa AB parlamentosu söz konusu silinme talebine konu olan kişisel verilere bağlantı veren üçüncü kişilerden de bu bağlantıların kaldırılmasını talep etme hakkını veri süjesine vermekte, ayrıca üçüncü kişilerin bu bağlantıları

⁶¹ Kişisel verilerin işlenmesinde gözetilen gaye ve kullanılan yöntemler konusunda karar verme statüsünde olan gerçek ve tüzel kişiler veri sorumlusu olarak kabul edilmelidir. Bakınız: Yönerge m. 2/f.1.

⁶² European Parliament legislative resolution of 12 March 2014 on the proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data (General Data Protection Regulation) (COM(2012)0011 – C7-0025/2012 – 2012/0011(COD)).

kaldırmasından ve üçüncü kişilerin söz konusu verileri silmesinden kişisel verileri yayınlamış olan veri sorumlusunu sorumlu tutmaktadır⁶³.

AB Konseyi ise unutulma hakkının ismen korunmasından yana olduğunu 15 Haziran 2015 tarihinde açıklamıştır. Dolayısıyla ismen unutulma hakkının Regülasyon'da anılması AB Konseyi'nin görüşüne uygun olacağı sonucuna varılabilir. Ancak basın açıklaması ile açıklandığı üzere, AB Komisyonu'nun önerisinden farklı olarak sınırlarının AB Konseyi tarafından daha net tayin edildiği ifade edilebilir⁶⁴.

Unutulma hakkının Regülasyon'da alacağı görünümü trilogue müzakereleri ile birlikte netleşecektir. Halihazırda yukarıda belirtilen üç farklı görünüm biçimi müzakere sürecinde bulunmaktadır.

3. Özel Olarak: Avrupa Birliği Adalet Divanı Kararı Çerçevesinde Unutulma Hakkı

Unutulma hakkı tartışılırken 2014 yılında hakkın icrası bakımından birçok tartışmaya sebebiyet vermiş yeni bir Avrupa Adalet Divanı kararının kısaca değerlendirilmesinde fayda bulunmaktadır⁶⁵.

İspanya vatandaşı Mario Costeja Gonzales, evinin 1998'de cebrî icra yoluyla açık artırmaya çıkarıldığına dair bir gazete ilanının kişilik hakkını ihlal ettiği düşüncesiyle 2010 yılında İspanyol Ulusal Veri Koruması Otoritesi'ne başvurarak hem ilanı yayınlayan La Vanguardia isimli günlük gazeteyi hem de Gonzales'in isminin aranması sonucunda arama sonuçlarında bu ilana yer veren Google Spain şirketi ile birlikte Google Inc. şirketini şikayet etmiştir. La Vanguardia Gazetesi ile ilgili şikayeti reddeden Ulusal Veri Koruması Otoritesi bu kararında İspanyol mevzuatı çerçevesinde ilanın verilmesinin zorunlu olduğundan ve

⁶³ Karş: Gregory Voss, The Right to be Forgotten in the European Union: Enforcement in the Court of Justice and Amendment to the Proposed General Data Protection Regulation, Journal of Internet Law, July 2014, 3-7, s. 6.

⁶⁴ European Commission - Press release, Commission proposal on new data protection rules to boost EU Digital Single Market supported by Justice Ministers, Luxembourg, 15 June 2015 http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-5176_en.htm; Erişim Tarihi: 24.06.2015.

⁶⁵ Kararın tam metni için bkz: ECJ, Judgment of the Court (Grand Chamber) of 13 May 2014, Case: C-131/12; DuD Recht, EuGH: Recht auf Vergessenwerden, DuD 2014, s. 559-566.

olabildiğince çok kişinin bilgisine sunulmasında menfaat bulunduğu gerekçesiyle reddetmiştir. Ancak Ulusal Veri Koruması Otoritesi Google hakkındaki şikayeti Google'in bir veri sorumlusu⁶⁶ olduğu gerekçesiyle kabul etmiştir ve Google'dan söz konusu içeriğe ilişkin linkleri kaldırmasını talep etmiştir. Google bu karara karşı "Audiencia Nacional de Espana" isimli İspanyol İstinaf Mahkemesi'nde dava açmıştır. Yüksek Mahkeme bu davanın görülebilmesi için 95/46 sayılı Yönerge'nin yorumlanması bakımından ve Google'in olası sorumluluğunun tayin edilmesi bakımından aşağıdaki temel husular konusunda Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın görüşünü sormuştur⁶⁷:

- 95/46 sayılı Yönerge'nin yer itibariyle uygulanması bakımından arama motorlarının bu kapsamda olup olmadığı ve özellikle şirket genel merkezinin AB dışında olmasına rağmen Avrupa Birliği içinde operasyonel alt şirketlerinin bulunması halinde Yönerge'nin uygulama alanı dahilinde değerlendirilip değerlendirilemeyeceği
- 95/46 sayılı Yönerge'de bir arama motorunun düzenleme konusu olup olmadığı ve bir veri sorumlusu olarak kategorize edilip edilemeyeceği
- 95/46 sayılı Yönerge'de kişisel verilerin işlenmesine ilişkin öngörülen kuralların bir unutulma hakkı içerip içermediği, içeriyorsa da arama sonuçlarında yer alan bir linkin kaldırılmasını gerektirip gerektirmediği

Avrupa Birliği Adalet Divanı kararında Google'in 95/46 sayılı Yönerge uyarınca bir Veri Sorumlusu olarak kabul edilmesi gerektiği-

⁶⁶ Bkz. Yukarıda dn. 61.

⁶⁷ Karar ile ilgili ayrıntılı bir değerlendirme için bkz: David Lindsay, "The Right to be Forgotten" by Search Engines under Data Privacy Law: A Legal Analysis of the Costeja Ruling, *Journal of Media Law, JML* 2014, Vol 6(2), 159-179. Ayrıca bkz: Lee ByGrave, *Law and Technology, A Right to Be Forgotten?*, *Communications of the ACM* 2015, Vol. 58, No.1, 35-37; Gregory Voss, *The Right to be Forgotten in the European Union: Enforcement in the Court of Justice and Amendment to the Proposed General Data Protection Regulation*, *Journal of Internet Law*, July 2014, 3-7; Christopher Rees/Debbie Heywood, *The right to be forgotten or the principle that has been remembered?*, *Computer Law & Security Review* 30 (2014), 574-578.

ni belirterek unutulma hakkının yorumlanmasında önemli bir içtihadı imza atmıştır. Buna göre, 95/46 sayılı yönergenin her ne kadar açıkça ismini anmasa da bir "unutulma hakkını" öngördüğü sonucuna varmıştır⁶⁸.

Yüksek Mahkeme, bireylerin arama motorlarında kendileri ile ilgili yer alan bazı linklerin belirli şartlar altında kaldırılmasını talep edebileceğine işaret ederken, unutulma hakkının mutlak olmadığını vurgulamıştır. Unutulma hakkına özellikle diğer temel haklar (örneğin ifade özgürlüğü, basın özgürlüğü) karşısında oluşacak menfaatler dengesi temelinde bir değerlendirme yoluyla yer verilebileceğine özellikle işaret etmiştir.

SONUÇ

Dijital Çağ'ın en kapsamlı hukuk uyumlaştırma projelerinden biri olarak nitelendirilen, Avrupa Birliği tarafından hazırlanmakta olan ve Avrupa Birliği Veri Koruması Hukuku'nu yeniden düzenleyen "AB Veri Koruması Genel Regülasyonu" taslağı Avrupa'da önemli tartışmalara neden olmaktadır. AB Komisyonu ayrıca suç ve suçlulukla mücadele kapsamında bireylerin kişisel verilerin işlenmesini konu alan bir başka yönergeyi de "Veri Koruması Genel Regülasyonu" ile birlikte yürürlüğe koymayı planlamaktadır. Bu alan da şimdiye kadar sadece çerçeve niteliğindeki bir düzenlemeye konu olmuşken, planlanan Yönerge ile üye ülkelerdeki veri korumasına ilişkin uygulamaların bu alanda da birbiriyle uyumlu kılınması hedeflenmektedir. Anılan iki büyük girişimi ile AB Komisyonu 21. Yüzyıl için Veri Koruması'nda genel bir çerçeve yaratmayı hedeflemektedir. Bu amaçla birçok değişiklik planlanmaktadır.

Ülkemizde ise son on bir yıldır Veri Koruması Hukuku alanında devam eden yasa yapım çalışmaları, Avrupa Birliği'nin 1995 tarihli ve 46 sayılı Veri Koruması Yönergesi'nin büyük ölçüde izlerini taşımaktadır. En son 2014 yılının sonunda "Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı", TBMM'ye ulaşmış olmasına rağmen AB reformunda yer alan değişiklikleri bünyesinde barındırmamaktadır. Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı Taslağı'nı hazırlayan Adalet Bakanlığı Kanunlar Genel Müdürlüğü, tasarı olarak çalışmayı sahiplenen Başbakanlık ve

⁶⁸ Lindsay, s. 168-171.

ardından Bakanlar Kurulu bu konudaki iradeyi henüz Avrupa'da yasa-
laşmamış değişikliklerin Tasarı'da yer almaması yönünde gerekçelen-
dirmektedir.

Ülkemizde göz ardı edilen bu değişiklikler arasında göze çarpan
birkaç değişikliğe bu çalışmada ışık tutulmaya çalışılmıştır. Bu çerçe-
vede öncelikle Avrupa Birliği'nin yeni bir yönerge yerine neden bir
regülasyon tercih ettiğinin sebepleri üzerinde durulmuştur. Bundan
sonra ise, kişisel verilerinin işlenmesinin hukuka uygunluğunu ilgilendiren
değişiklikler üzerinde durulmuştur. Bu bağlamda Avrupa Birliği
içinde yeknesak bir uygulamayı doğurması amacıyla hedeflenen Av-
rupa Birliği'nde sınır aşan surette kişisel veri işleyen şirketlerin 28
ayrı AB üyesi ülkedeki ulusal veri koruması otoritesi yerine sadece
bir ulusal veri koruma otoritesi ile muhatap olması, Art. 29 Çalışma
Grubu'nun yerine geçecek ve önemli yetkilerle donatılan AB Veri Ko-
ruma Kurulu'nun görev ve yetkileri, ön bildirim yükümlülüğünün kal-
dırılması, model contract clauses olarak bilinen standart veri koruması
sözleşme hükümleri, "binding corporate rules" olarak bilinen şirketiçi
bağlayıcı kurallar, açık rıza koşulunun hem genel nitelikteki hem de
özel nitelikteki (hassas) kişisel verilerin işlenmesinde aranacak olması,
Privacy by Design denilerek Tasarımda Veri Koruma İlkesi'nin kabul
edilmesi, Privacy by Default denilerek Varsayılan Ayarlarla Veri Koru-
ması İlkesi'nin kabul edilmesi ve son olarak unutulma hakkı öne çıkan
değişikliklerdir.

Bu anılan değişiklikler arasında unutulma hakkına, özellikle do-
ğurduğu tartışmalar itibariyle ayrı bir önem atfedilmektedir. AB Komis-
yonu tarafından Regülasyon'da öngörülen unutulma hakkının Avru-
pa'daki tarihsel kökenine bakıldığında İsviçre Federal Mahkemesi'nin
bu hakkın doğumunda önemli katkılar sağladığı yadsınamaz. Bu sebeple
bu çalışmanın son kısmında İsviçre Federal Mahkemesi'nin unutulma
hakkını geliştirdiği bu kararları aktarılmıştır. Ardından AB Komisyon
önerisine ve AB Parlamentosu ile AB Konseyi'nin unutulma hakkı
konusundaki yaklaşımına ışık tutulmuştur. Son olarak, Avrupa Birliği
Adalet Divanı bu hakkın icra edilebilirliğinin hukuki temellerini orta-
ya koyduğu kararı bu çalışmanın sınırlarını aşmayacak ölçüde irdelen-
miştir.

KAYNAKÇA

- ALBRECHT, Jan Philipp**, EU-Datenschutzgrundverordnung: Stand der Dinge – 10 wichtige Punkte, 11.06.2015, bkz: <http://www.jan-albrecht.eu/>.
- BAŞALP, Nilgün**, Kişisel Verilerin Korunması ve Saklanması, Ankara 2004.
- BLUME, Peter**, It is Time For Tomorrow: EU data Protection Reform And The Internet, *Journal of Internet Law*, February 2015, 3-13.
- BYGRAVE, Lee**, Law and Technology, A Right to Be Forgotten?, *Communications of the ACM* 2015, Vol. 58, No.1, 35-37.
- CANNATAÇI, J.A.**, "Defying the logic, forgetting the facts: the new European proposal for data protection in the police sector", in *European Journal of Law and Technology*, 2013, Vol. 4 (2).
- CAVOUKIAN, Ann**, "Privacy by design: The definitive workshop. A foreword", *Identity in the Information Society*, 3 (2): 247 – 251.
- DIX, Alexander**, The Commission's Data Protection Reform After Snowden's Summer, in: *Intereconomics*, Leibniz Information Center for Economics, Forum on EU Data Protection Reform: Opportunities and Concerns, ZBW 2013, 268 – 271.
- DURAL, Mustafa/ ÖĞÜZ, Tufan**, Türk Özel Hukuku, Cilt II, Kişiler Hukuku, İstanbul 2012
- GERLING, Sebastian/GERLING, Rainer W.**, Wie realistische ist ein Recht auf Vergessenwerden?, *DuD* 2013, 445-446.
- GILBERT, Françoise**, Proposed EU Data Protection Regulation: The Good, The Bad, And The Unknown, *Lournal of Internet Law*, Volume 15, Number 10, 20-34.
- GLAUS, Bruno**, Das Recht auf Vergessen und das Recht auf korrekte Erinnerung, *Medialex* 2004, s. 81-90.
- GÜLENEK, Serdar**, Dijital Hafızadan Silinmeyi İstemek: Temel Bir İnsan Hakkı Olarak "Unutulma Hakkı", *TBB* 2012, s. 219-240.

- HELVACI, Serap**, Gerçek Kişiler, İstanbul 2013.
- HORNUNG, Gerrit**, "A general data protection regulation for Europe? Light and Shade in the Commission's Draft of 25th January 2012.", Script-ed 9, No:1, 64-81.
- JANDT, Silke/ KIESELMANN, Olga/WACKER, Arno**, Recht auf Vergessen im Internet, DuD 2013, 235-241.
- KALABIS, Lukas/SELZER, Annika**, Das Recht auf Vergessenwerden nach der geplanten EU-Verordnung, DuD 2012, 670-675.
- KOOPS, Bert-Jaap/LEENES, Ronal**, Privacy Regulation cannot Be Hardcoded. A critical Comment on the "privacy by design" provision in data-protection law, International Review of Law, Computers & Technology, 2014, Vol. 28, No:2, 159-171.
- KÜZECİ, Elif**, Kişisel Verilerin Korunması, Ankara 2010.
- LINDSAY, David**, "The Right to be Forgotten" by Search Engines under Data Privacy Law: A Legal Analysis of the Costeja Ruling, Journal of Media Law, JML 2014, Vol 6(2), 159-179.
- OĞUZMAN, M. Kemal, SELİÇİ, Özer/ OKTAY-ÖZDEMİR, Saibe**, Kişiler Hukuku, Gerçek ve Tüzel Kişiler, İstanbul 2013.
- REDİNG, Viviane**, Tomorrow's Privacy, The Upcoming data protection reform for the European Union, International Data Privacy Law, 2011, Vol. 1, No. 1, s. 3 – 5.
- REES, Christopher/ HEYWOOD, Debbie**, The right to be forgotten or the principle that has been remembered?, Computer Law & Security Review 30 (2014), 574-578.
- SCHILD, Hans Hermann /TİNNEFELD, Marie-Theres**, Datenschutz in der Union – Gelungene oder missglückte Gesetzesentwürfe? Datenschutz und Datensicherheit (DuD) 2012, Volume 36, 312 – 317.
- THUSING, Gregor/KRAUT, Johannes**, The Reform of European Data Protection Law: Harmonisation at Law, in: Intereconomics, Leibniz Information Center for Economics, Forum on EU Data Protection Reform: Opportunities and Concerns, ZBW 2013, s. 271-276.

VOSS, Gregory, The Right to be Forgotten in the European Union: Enforcement in the Court of Justice and Amendment to the Proposed General Data Protection Regulation, *Journal of Internet Law*, July 2014, 3-7.

WERRO, Franz, "The Right to Inform v. The Right to be Forgotten: A Transatlantic Clash", George Town University, The Center of Transnational Legal Studies, Colloquium Research Paper No. 2, May 2009.